

egy főpróbán oly közvetlen hájjal mondta ki azóta világhíres bon mot-ját:

— Ein Antisemit muss bei mir cselekmény haben.

Ivánfi mester először is megszervezte a „prez-t, a budapesti sajtót. Míg a többi naiv fiú őzjögve tanulta szerepét a tükör előtt, ő ujságírókkal járt kávéházakba. Budapest a makacsoké, akik pusztán azon a címen érvenyesülnek, hogy makacsok. Ill. csak erélyesnek kell lenni, mert a jóhiszeműek többnyire gyávák, akik nem merik szemükbe mondani amit mindenki tud. Ivánfi megtalálta szövetségesét *Paulay Erzs* személyében, aki művészi alkotóképeség tekintetében egyivásu vele, lipusa a minden politikai rendszerváltozásnál társadalmilag érvényesülő színésznőnek. Ma megosztja a helyettes igazgató urral a hatalmat és a dícsőséget és míg Ivánfi Jenő — közvetlenül, vagy közvetve — csak olyan darabokat tűz a jatekrendre, melyben vezetőszerepe van, mint a III-ik Richárdot, a Velencei kalmárt, a Tartuffe-ot és az Oedipus királyt, melynek címszerepét a megbelegedett Kürthy József helyett szintén ő játssza majd, addig *Paulay Erzs* fellép az Elektrában, a Hedda Gablerben és egyszemélyben nagyvilági hölgy, csalogó naiva és komoly tragika, Sarah Bernhard, Susanne Després és Eysolt Gertrud. Tudjuk, hogy *Paulay Erzs* a Nemzeti Színház bizottsága a kommunizmus alatt tanusított viselkedéséért lovagiasan igazolta, de azt kötve hisszük, hogy a világ bármely művész bizottsága azt is elismerné, hogy megilletné őt az a hely, melyet a Nemzeti Színházban bitorol.

Ilyen szövetségesek támogatásával a helyettes igazgató ur ma már egészen nyíltan hirdetheti a Nap-*király* mondását:

— L'état cest moi!

Ami magyarán annyit jelent:

— En vagyok a Nemzeti Színház igazgatója!

A színház tagjai, férfiak és nők egyaránt, érzik a képtelen helyzetet s évek óta már több ízben kísérelték, hogy segítsenek rajta. A Károlyi-forradalomkor művészi forradalom zajlott le a Nemzeti Színházban. Ekkor a tagok nyílt társulati ülésen támadták meg Ivánfi Jenő, azzal, hogy az összes érdemleges szerepeket monopolizálja, az értékén és lehetőségén felül érvényesül és követelék a színésztanács megalakítását. Erre ő kegyesen belement abba a csínybe, hogy a színház két rendezőjén Hevesi Sándor dr.-on és Csáthó Kálmánon kívül még három színészen is kinevezzenek, Pethes Imrét, Odry Árpádot és Horváth Jenőt. Ezek a színészek azonban csak címükben voltak rendezők, mert eddig csak a fizetésüket húzták, feladatot, klasszikus darabokat nem kaptak. Igaz, hogy szerepet sem.

Ilyenképpen a színészek feladták a moddó harcot és várták, hogy az idő meghozza az eredményt. Jött a „keresztény kurzus“, de Ivánfi, aki eddig az „üldözött“ zsidó volt, egyszerre a diadalmas keresztényvé vedlett. Arról beszélnek, hogy a helyettes igazgató ur 57 éves korában elhagyja ősei hitét és olyan keresztényként választ magának, aki a színház ügyek vezetésében tevékeny részt vesz. Igen előrelép helyen. És változatlanul játszik. Ha nem játszik, akkor rendez, ha nem rendez, akkor fordít, ha nem fordít, akkor igazgat. Ebben a na-

szegénységben azt sem hallgathatjuk el, hogy ő a színház legdrágább tagja s értesülésünk szerint tavaly az államnak kerek 80.000 koronájába került az a szerencse, hogy Ivánfi Jenő olyan nagyon jól tud franciául.

Igy áll a helyzet. Az ország első színháza, mely oly fényes és nemzetvezető multra tekintethet vissza, a legválságosabb időben egy mértéktelen becsúgyú színésznek esett martalékul. A Nemzeti Színház évek óta semmiféle igazi eredményt nem mutatott fel, nem nevelt írókat és nem hozott semmiféle külföldi újdonságot sem.

A francia irodalmat Pierre Wolf öközép-szerűsége képviselte. Az idén is csak véletlen szerencséje *Herczeg Ferenc* darabja, de kivülről egyetlen magyar író se jutott szóhoz. Kisfaludy Károly „Csalódások“ című vigjátékára hónapok óta készül a színház, de a Vígsház már ezen a héten színterhozta ugyanezt a vigjátékot. A nemzeti hadsereg iszteleteré *Vörösmarty* egy könyvdramáját játszottak olyan rendezésben, hogy pirulnunk kellett katonáink előtt. Most hosszas tételődés után kihalászták Dobsának „István király“ című történelmi drámáját, mely nem értéktelen munka, de *Salamon Ferenc* már annakidején kimutatta, hogy az óriási és világító történelmi alak helyett egy testben és lélekben megtört embert visz a színpadra, aki *családi tragédia áldozata lesz*. Ezzel akarja tehát ünnepelni a Nemzeti Színház a magyarság ébredését? Igen, ezzel s Ivánfi Jenővel, aki a *Magyar Királyság Pártja* által rendezett operai estélyen is vezet *Beregivel, Paulayval, Gombaszöggivel és Törzsszel* az oldalán.

Máskor talán nem szentelnék ennyi figyelmet egy színháznak, ma azonban nem lehet közönyös, hogy napról napra, óráról órára mint romlik meg a Nemzeti Színház híre, neve egyetlen ember miatt, aki a saját becsúgyának állami pénzen templomot óhajt emelni. Holott a Nemzeti Színháztól ma elsősorban várunk programot, friss kezdeményezést, az igazgatója kell, hogy csodát teremtsen, kell, hogy éjjel-nappal tartó szívós munkával és sürgölődéssel kiassa az összes magyar értékeket, kell, hogy közvetlenül érintkezzen az írókkal, az egész fiatalokkal is és új értékeket csaljon ki belőlük. Lehetetlen, hogy ez a tragikus korban minden magyar kor között a legragikusabb, visszhangot ne keltsen bennük és ezerszer lehetetlen, hogy a színház diszletei mögött komédiák játszódjanak, a színpadon pedig tovább csépeljék a régi, szellemeskedő és ügyeskedő színműveket. Még talán meg lehet menteni a színházat, de *sietve kell cselekedni*.

Most dől el, hogy a Nemzeti Színház megtartja-e azt a tisztas magyar és európai színvonalat, melyet a múltban sokszor elért, vagy pedig egy kis nép balkáni mulatóhelyévé züllik.

A jelek szerint erre van kilátás, mert egy balkánian franciás színész kezébe vette a vezérséget és máris nyíltan beszélnek arról, hogy az elkedvetlenedeit *Ambrus Zoltán* távozásával ő ül az igazgatói székbe. Mosolyogva fogadjuk azt a feltevést, hogy ez megtörténhetik, ma a keresztény kurzus és a magyarság ébredése idején, de nálunk minden képtelenség valóra válhatik.

A kultuszminisztérium figyelmét felhívjuk a botrányos állapotokra. Ha sürgősen nem teremtenek rendet a Nemzeti Színház darázsféskében és Ivánfi mester eléri nagyrautó ábrándjait, akkor a Nemzeti Színház kulturájának vége és a nemzeti gyászt huszonnégy órával meg kell hosszabbítani.